

Informační prameny a jejich třídění

Informace, informační zdroje, dokumenty a jejich rozdělení

Informace – informační zdroj - dokument

- ▶ **Informace** (z lat. in-formatio – formování, utváření)
  - ▶ Sdělení, zpráva
  - ▶ Údaj o reálním prostředí, o jeho stavu a procesech v něm probíhajících. Informace snižuje nebo odstraňuje neurčitost (entropii) systému (např. příjemce / uživatele informace).
  - ▶ Obsah procesu komunikace, tj. to, co si předávají prostřednictvím komunikačního kanálu účastníci komunikace.
- ▶ **Informační zdroj** – informační objekt, který obsahuje dostupné informace odpovídající informačním potřebám uživatele. Může být tištěný, zvukový, obrazový nebo elektronický.

(podle Terminologické databáze knihovnictví a informační vědy)

-
- **Dokument** – informační pramen tvořený nosičem informací a množinou informací na něm fixovaných sloužících k přenosu dat v čase a prostoru.

(podle Terminologické databáze knihovnictví a informační vědy)

Dokumenty lze dělit podle různých hledisek:

- *Podle způsobu zaznamenávání informací*
- *Podle nosiče dokumentů*
- *Podle původnosti jejich obsahu*
- *Podle kontinuity*
- *Podle stupně zveřejnění*

Podle způsobu zaznamenávání informací

- ▶ **1. Textové dokumenty** (písemné, tvořené verbálně vyjádřenými informacemi)
  - a) **Knižní publikace** (*monografie, učebnice, skripta, příručky, encyklopedie, slovníky, průvodce, adresáře, návody, sborníky* atd.)
  - b) **Periodika** – dokument vydávaný postupně v samostatných částech spojených společným názvem, označením posloupnosti, jednotnou úpravou a obsahovým zaměřením v pravidelných intervalech se záměrem stálého pokračování (*noviny, časopisy, periodické sborníky, ročenky*)

Pozn. Existují i tzv. **nepravá periodika** – vycházejí méně než 2x ročně, periodicita není předem určena, ale je zde záměr pravidelného vydávání (např. výroční zprávy).

---

c) **Speciální textové dokumenty** (*patenty, normativní dokumenty, firemní literatura, vědecko-kvalifikační práce, výzkumné zprávy, materiály z konferencí atd.*)

▶ **II. Obrazové dokumenty** (tvořeny zobrazením nebo znázorněním (výtvarným, fotografickým, schematickým), které obsah vizualizuje bezprostředně nebo pomocí různých značek (symbolů), někdy bývají doplněny doprovodným textem)

▶ Příklady: *grafika, fotografické dokumenty, kartografické dokumenty (mapy, atlasy, globusy, družicové snímky), výkresy, diagramy, schémata, ilustrace (jako součást písemných dokumentů)*

-
- ▶ **III. Zvukové dokumenty** (tvořeny akusticky komunikovatelným záznamem zvuku. Zaznamenávají zvukový projev, který je pak reprodukován pomocí určitého technického zařízení)
  - ▶ Jsou zaznamenávány na různých nosičích (gramofonové desky, magnetofonové kazety, zvukové disky – CD, DVD, minidisky atd.), zvukové soubory jsou ukládány také v různých formátech (mp3, waw, wma atd.)
-

-
- ▶ **IV. Audiovizuální dokumenty** (zaznamenávají současně obraz i zvuk, jejich výhodou je dobrá pochopitelnost, srozumitelnost, atraktivnost, emocionální působení nebo vliv na lepší zapamatování informace)

  - ▶ Mezi AV dokumenty patří:
    - ▶ *filmy*
    - ▶ *trailery*
    - ▶ *upoutávky*
    - ▶ *instruktážní a vzdělávací filmy*
    - ▶ *televizní programy*
    - ▶ *vysílání a záznamy událostí (např. sportovní, kulturní)*
    - ▶ *reklamy*
    - ▶ *hry*
    - ▶ *videoklipy atd.*
-

-
- ▶ **V. Elektronické dokumenty** (neliší se obsahem, ale digitálním způsobem záznamu informací, díky němuž je obsah dokumentů více nezávislý na nosiči. Výhody: snadnější aktualizace, dostupnost, duplikace, úspora místa atd.)

Podle původnosti obsahu

- ▶ **I. Primární dokumenty** – obsahují informaci, která je v zásadě původního charakteru. Obsahují původní popis nebo interpretaci skutečnosti (nebo její části), podanou uměleckým, vědeckým, popularizujícím, publicistickým nebo jakýmkoliv jiným způsobem. Mohou obsahovat informace jakéhokoliv typu – textové, obrazové, zvukové, animace.
- ▶ Příklady primárních dokumentů:
  - ▶ *výsledky výzkumů, klinické studie, původní vědecké články, monografie obsahující původní informace, osobní deníky, korespondence, právní dokumenty, úřední listiny, krásná literatura, kroniky, normy, patenty atd.*
  - ▶ Řadí se sem i prameny hmotné (nástroje, mince, stavby, oblečení), obrazové (malby, kresby, fotografie) nebo ústní (ústní lidové slovesnost, rozhovory) či vizuální (původní tvorba v ZJ, pantomima).

-
- ▶ **II. Sekundární dokumenty** – vycházejí z primárních pramenů, často mají za cíl *uspořádat, shrnout informace z primárních pramenů*. Hodnotí, analyzují, interpretují, diskutují, sumarizují původní informaci. Mohou být *méně přesné a aktuální* než dokumenty primární.
  - ▶ Příklady sekundárních dokumentů:
    - ▶ *Interpretace, kritiky, přehledové články a monografie, encyklopedie a slovníky, přehledová periodika, učebnice a skripta, diplomové práce, bibliografie, rejstříky, knihovní katalogy, databáze článků atd.*
  - ▶ **III. Terciální dokumenty** – obsahují především informace o existenci sekundárních dokumentů, případně zprostředkovávají přístup k informacím v nich obsažených (např. *informační brány a rozhraní pro přístup do online katalogů a databází*).
-

